

אמונת עתין

מחקר תורני ויישום הלכתי בארץ ישראל

לקט מאמרים ושו"ת
מתוך גיליון תמוז תשע"ה 108

שאלות ותשובות הלכה למעשה

כיבוי שעון מעורר בטלפון סלולרי בשבת
הרב ישראל רוזן

שאלה:

השארתי את הטלפון הסלולרי בטעינה בשבת. השעון המעורר שבו דלק וכיוון למצב 'נודניק'. השעון צלצל כל עשר דקות והפריע מאוד לי ולילדיי לישון, ולולי כיביתי, היה ממשיך לצלצל כל השבת. לא יכולתי לטלטלו ולהטמינו שלא אשמענו, כי היה מחובר למטען. כיביתי את הצלצול בשינוי בעזרת המרפק. האם כיבוי זה מותר? האם כיבוי האור בטלפון הסלולרי הוא איסור דאורייתא או שמא איסור דרבנן, ואז יש להתיר במקום צער של משפחה שלמה?

תשובה:

מכיוון שמדובר בדיעבד (ולא שתכננת לעשות כך מלכתחילה), ומכיוון שלפי הנסיבות שתיארת, צלצול השעון פוגע בעונג שבת, אני מסכים שנהגת כראוי. אגב, אנו ממליצים לא פעם בהקשרים שונים לכבות או להדליק לחצנים אלקטרוניים בשינוי על ידי כפית, סכין, מקלון או כל דבר שלא מקובל להשתמש בו ויש בו מטרד מסוים. במסכי מגע לא ברור לאיזה חפץ מכל אלו המסך יגיב, ובכל מקרה על החפץ להיות מתכתי (מן הבחינה הטכנית).

הרקע להיתר: כל האיסור בכיבוי הוא רק מדרבנן, כי אין נורת ליבון (להט), וכמו כן כיבוי קל מהדלקה ('מלאכה שאינה צריכה לגופה'). אמנם, על ידי הפסקת הצלצול כבה גם הצג, אבל גם כיבוי אינו נחשב איסור דאורייתא. בוודאי נוספת בו גם הקולא של 'לא אכפת ליה', משום שמטרת הפעולה היא הצלצול ולא הכיתוב על הצג.

קיום מצוות הפרשת חלה - לסגולה
הרב יואל פרידמן

יש מנהג חדש שנשים רבות משתתפות בכינוס לקיום מצוות הפרשת חלה לצורך סגולה לרפואת חולה, ללידה קלה, ועוד סגולות מסוגלות שונות. אף שברור שמצוות הפרשת חלה היא חשובה מאוד עד שנאמר במשנה (שבת פ"ב מ"ו): "על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות... ובחלה...", יש להיזהר שמרוב תשוקה לקיים את המצווה לא יצא שכרנו בהפסדנו. למשל אם אחת הנשים לשה עיסה גדולה, ומחלקת אותה לכל אחת מן המשתתפות, אף אחת מן הנשים לא תוכל לברך על ההפרשה. הסיבה לכך היא שכאשר לשים עיסה כדי לחלק אותה בעודה בצק, אנו רואים את העיסה כמחולקת, ונמצא שבכל אחת מן העיסות אין

שיעור הפרשת חלה (שו"ע י"ד סי' שכ"ו, סע' ב-ד). לאחרונה נסעתי לבני ברק, וראיתי על אחת המאפיות שלט גדול: "אפשר לקנות בצק לצורך קיום הפרשת חלה". המאפייה מכינה עיסה גדולה של בצק ומחלקת אותה לעיסות של 3.6 ק"ג (קמח ומים) שיש בהן שיעור חלה. הנשים קונות את העיסה, מפרישות חלה ומברכות על ההפרשה. שו"ת משאת בנימין (סי' א') דן בטיבו של מנהג זה, וטוען שאפשר להסתמך על דין "לש על מנת לחלק" כדי לחייב הפרשת חלה, כי מלכתחילה המאפייה לשה את העיסה הגדולה כדי לחלק לעיסות שיש בכל אחת מהן שיעור הפרשת חלה. כיוון שכל אחת מן הנשים קיבלה עיסה כשיעור, כל אחת מהן חייבת בעצמה בהפרשת חלה. הלכה למעשה: הפוסקים הקשו הרבה קושיות על מנהג זה, ולכן נחזור למנהג אמותינו, וכל מי שרוצה להפריש חלה ללא חשש, תלוש בעצמה עיסה כשיעור, ואז בזכות קיום המצווה, הקב"ה ישרה עלינו רוח ממרום.

אמונת עתין הוא כתב עת המאגד את מכוני המחקר התורני המובילים בישראל. כתב העת משמש במה למחקרים ולדיונים הלכתיים בנושאים כגון: כלכלה, משפט, חקלאות, רפואה, טכנולוגיה, ובסוגיות אקטואליות שעל סדר יומה של מדינת ישראל.

להצטרפות כמנוי חנים בעלות דמי משלוח:
טלפון: 08-6847325
אתר: www.toraland.org.il
דוא"ל: machon@toraland.org.il

סרוק לצפייה חנים במהדורה המקוונת

הוצאת עיתון או 'חינוך' מתיבת דואר של אחר
הרב יעקב הילדסהיים

כידוע המציאות בערים היא שבבניינים משותפים יש עמדה של תיבות דואר, ובה יש תיבה פרטית לכל אחד מדיירי הבניין. בשל מציאות זו מתעוררות כמה שאלות הלכתיות, למשל: א. שני שכנים מנויים על עיתון מסוים. אחד מהם לא קיבל אותו, ואילו שכנו קיבל את העיתון. האם מותר לאחד לקחת לעצמו את העיתון הנמצא בתיבת הדואר של שכנו? ב. יש מקומות שמחלקים עיתונים או חוברות פרסום בחינם (חינוכיים) בתיבות הדואר. האם מותר לאדם לקחת לעצמו חינוך מן הנמצא בתיבת דואר של אחר? ג. האם מותר לאדם להוציא עיתון או חינוך מתיבת דואר של אדם אחר כדי להציץ בו ולהחזירו, אם לא קיבל מראש רשות לכך?

עיקר הספק במקרים שהוזכרו ובמקרים דומים מתייחס לסוגיה: האם בעלי תיבות הדואר כבר זכו בעיתונים ובחוברות שהונחו בתיבת הדואר שלהם. בעל תיבת המכתבים אמור לזכות בסוג קניין הנקרא "קניין חצר". אמנם קיים חיסרון בתיבת המכתבים כדי שתוגדר "חצר" שזוכה, וזאת מכיוון שאין היא "חצר המשתמרת", שהרי כל אחד יכול לשלוף ולהוציא את העיתון מהתיבה. כמו כן לא כל העיתון נמצא בתוך תיבת הדואר. אבל להלכה בעל התיבה זוכה בעיתון בקניין "חצר" כיוון שדעת המו"ל הייתה להקנות לו, ו"דעת אחרת מקנה" מועילה להלכה

בחדר שאינה משתמרת. וכן קונה בקניין "סיטומתא" את כל העיתון, לרבות החלק הבולט החוצה, כיוון שהנוהג המקובל במדינה הוא שהמנויים מקבלים את עיתונם בדרך של הנחתו בתיבת הדואר, כשחלקו של העיתון בפנים וחלקו בחוץ; ועל דעת כן חתמו על המנוי. לכן נוהג זה נחשב צורת קניין שבה נהגו לגבי עיתונים.

במקומות שבהם תיבות הדואר פרוצות לגמרי: אם דרכם של האנשים להימנע מלקחת דברים הנמצאים בתיבות של אחרים, הרי גם הן נחשבות "חדר המשתמרת", שקונה את מה שיש בה. אמנם במקומות שיש ילדים או "אינשי דלא מעלי", שדרכם לחטט בתיבות של אחרים, בעל התיבה אינו זוכה במה שמונח בה, כיוון שהיא אינה שמורה כלל. לגבי חינוך, מכיוון שאין הסכם בין הצדדים, ואין מנהג מדינה בנידון, נראה שבעל התיבה אינו זוכה בו מדין "חצר" וגם לא מדין "סיטומתא". אבל יש לדון בלקיחתו מדין "עני המהפך בחררה", שאסור לקחת משם, והלוקח נקרא רשע. אבל כמובן, אם ידוע שבאמת בעל התיבה אינו מעוניין בחינוך, מותר לאחרים לקחתו.

אדם הרוצה לקרוא עיתון המונח בתיבת אחד מדיירי הבניין ולהשיבו למקומו, והוא מכיר את בעל התיבה, וידוע שבוודאי היה מסכים לכך אם היה מבקש ממנו מראש: דבר זה נתון במחלוקת הפוסקים, שמקורה במחלוקת התוספות (ב"מ דף כב ע"א ד"ה מר זוטרא) שמחמירים בכך, לעומת הש"ך (חו"מ סי' שנח ס"ק א) שמקל בזה. וכיוון שנושא זה נוגע לאיסור דאורייתא, שהרי "השואל שלא מדעת - גזלן הוא", ולכן להלכה יש להחמיר בכך, כדין ספק דאורייתא לחומרא.

אם מקובל במקום מסוים שבעל העיתון אינו מקפיד על קריאת העיתונים על ידי אנשים שאינם בעלי העיתון, נראה שבה אין צריך רשות מפורשת מבעל העיתון לקריאתו. זאת כמבואר ב'נתיבות המשפט' (רס"ז סק"ד), ש"בדבר שאין מקפידים עליו - אפשר להשתמש ללא רשות מהבעלים".

